

DANTON Z POHLEDU GOHIERA, SVÉHO NÁSTUPCE NA MINISTERSTVU SPRAVEDLNOSTI¹

Uplynuly již tři roky od doby, kdy jsem slýchal hovořit o Dantonovi, jehož jsem předtím, než mne na ministerstvu spravedlnosti jmenovali jeho nástupcem, nikdy neviděl. Condorcet mi poradil, abych na něj nazíral jako na prostého člověka, který snadno přilne ke správným zásadám, a který jim buď mohl posloužit, anebo velmi uškodit. V mysli a naději okolních pozorovatelů byl tehdy ustanoven prostředníkem, jehož geniální duch, který měl za úkol uspořádat Republiku, mohl být ve spojení s vášněmi, které stály na jejím zrodu.

Dantonův věhlas začal u kordeliérů, které ještě více proslavil.

Důležitá místa v revoluci byla již obsazena prostřednictvím systému, který operoval na základě loajálnosti ke královskému trůnu. Danton, který chtěl zastávat ještě významnější úlohu, přišel jako první s návrhem učinit z Francie republiku.

K tomu, aby stát prošel velkou politickou proměnou, existují dvě cesty, jimiž je možné se vydat – buď dojde ke změně ve veřejném mínění, které následně přetvoří politickou moc a instituce nebo institucemi otřese, svrhne je a poté se změní i veřejné mínění. První cesta je zdoluhavá a zdoláváme ji pomalu; ta druhá je více propastí, již je třeba překlenout, než cestou. Žádá si pouze správný okamžik ke skoku. Tato cesta vyhovovala Dantonově smělosti, lenosti, jeho ohnivě a nedbalé povaze.

---

¹Advokát Louis-Jérôme Gohier. Od října roku 1792 generální tajemník Ministerstva spravedlnosti, kam Garat přišel vystřídat Dantona jmenovaného do Konventu. Poté, co v Zákonodárném shromáždění zastupoval departement Ille-et-Vilaine, nebyl znovu zvolen do Konventu, se sám stal ministrem v květnu roku 1793, když jeho nadřízený přešel na ministerstvo Vnitra. Tomuto umírněnému, který prokázal pozoruhodnou přizpůsobivost a vytrvalost, se podařilo si udržet funkci po celou dobu trvání Teroru až do všeobecného rušení ministerstev. Ve svých *Pamětech* načrtnul velmi nevyhraněný Dantonův „portrét“, který prošel téměř bez povšimnutí. Zde si jej můžeme přečíst.

Začal tedy všemožnými způsoby narušovat zavedený pořádek, vše ničit; a když se všichni hlásili k anarchistické orientaci s ještě vznešenějšími názory, které více rozněcovaly nejruznější vášně lidu, Danton byl mnohem větším anarchistou než všichni ostatní.

Se svými dílčími úspěchy se nikdy nikomu nesvěřoval a to bylo důvodem, že mu vše napomáhalo k tomu, aby z nich činil úspěchy velké.

Měl v sobě cosi, sám netuším, co to bylo, co způsobovalo, že se kolem něj lidé sdružovali, aby mu sloužili jako prostředky pro nastolení pořádku. Byl to velký pán sansculotů, pokud si můžeme posloužit tím slovem.

Na první pohled byla jeho postava i hlas děsivé. Věděl to a nečinilo mu obtíž vzbuzovat větší strach, aniž by páchal více zla.

Jakmile dvůr důkladně podplatil Mirabeaua, snažil se všemocnými prostředky podplatit i Dantona. Je možné, že ten od něj něco obdržel. Jisté je, že pokud přistoupil k výměnnému obchodu, sám žádné informace nevydal a zůstal věrný svým republikánským komplicům.

Po 20.červnu² každý trochu soužil obyvatele Zámku³, jehož moc vůči hledě vzrůstala. Danton zorganizoval povstání z 10.srpna a Zámek byl rozmetán na kusy.

Tyto slavné dny spadají časově do stejného období jako masakry z 2. a 3. září a Danton byl obviněn z účasti na všech těchto ohavnostech. Netuším, zdali zavíral zrak, ať už sám či jako ministr spravedlnosti, když se podřezávalo. Dostalo se mi ujištění, že jakožto ministr schválil to, co se mu jistě přičilo jako člověku. Víím však, že zatímco muži lačnicí po krvi, s nimiž jej pojilo velké vítězství svobody, hubili muže, kteří byli téměř všichni nevinní a mírumilovní, Danton, který zakrýval soucit hlasitým řevem, zachraňoval nalevo i napravo před sekerou tolik obětí, kolik bylo v jeho možnostech, a že činy pramenící z jeho lidskosti, byly v obžalovacím spisu, který ho dovedl na smrt, tehdy uváděny jako zločiny proti revoluci.

---

²Pozn. překladatele: Přísaha v Míčovně, („Le Serment du Jeu de paume“): Poslanci budoucího Národního shromáždění přísahali v Míčovně, že se nerozejdou, dokud nevypracují ústavu.

³Pozn.překladatele: Pravděpodobně se jedná o zámek Tuileries („Palais des Tuileries“), kde byla držena královská rodina = Ludvík XVI., Marie-Antoinetta, jejich děti a blízcí – princezna de Lamballe, Madame Élisabeth etc.“

Danton, který téměř současně působil na ministerstvu a v Konventu, znal revoluci a muže příliš na to, aby nevěděl, že zůstat ministrem je pouze způsob, jak se ztratit a rezignoval na výkonnou moc, která umisťovala nešťastníky, kteří byli jejími členy, do spárů těch, co je chtěli rozdrtit.

Jaké široké pole myšlenek a slávy naproti tomu poskytoval Konvent zákonodárcům pověřeným vytvořit z národa čítajícího 25 milionů osob Republiku!

Danton se nevěnoval žádnému souvislému studiu těch filozofů, kteří již přibližně po jedno století postřehli v lidské povaze zárodky společenského umění; ve vlastních myšlenkách vůbec nepátral po jednoduchých i rozsáhlých plánech, jaké si vyžaduje uspořádání rozlehlé říše. Jeho vrozená zdatnost, která byla na vysoké úrovni a ničím nezátížená, se přirozeně bránila pojmům mlhavým, komplikovaným a falešným a otevírala veškerým pojmům zkušenostním, na jejichž pravdivost očividně poukazovaly jisté znaky.

Měl onen instinkt velikána, který z člověka činí génie a onu nenápadnou obezřetnost, jež je dílem rozumu.

Danton nesepsal a neotiskl žádný projev. Říkal: „Vůbec nepíši.“ V různých stoletích se toto přihodilo několika mimořádným mužům, kteří zde po svém působení na zemi zanechali výroky a žáky, nikoliv však psaná díla. Nepochybně měli cit pro to, jaký by měl být styl, který by jich byl hoden, a že tento styl vůbec neměli.

Velké vzory antického řečnictví byly pro něj téměř stejně tak neznámé jako názory novověké filozofie; tato slova antických řečníků vášnivě se deroucí z nitra velkých osobností, jež lahodila každému uchu, se mu však hluboko vryla do paměti a jejich vzory, aniž by na to kdy pomyslel, se staly vzorem pro bystré postřehy jeho povahy a vášní.